ގީބަ ބުނުމުގެ

ނުބައިކަން

ދުޢާއާއި އެކު ހާމިދާ

بسم الله الرحمن الرحيم

އިބްނުލް ޖައުޒީ (597ހ) ވިދާޅުވިއެވެ:

”ޣީބަ ބުނުމަށް ގެންދާ ކަންތައް ގިނަވެގެންވެއެވެ. ނަމަވެސް އެކަންކަން ޖަމަޢުކުރަނީ އެގާރަ ސަބަބަކަށެވެ. އަށް ސަބަބު އެއީ ޢާއްމުންގެ ބައްޔުގައެވެ. ތިން ސަބަބު އެއީ ދީންވެރިކަމުގެ އަހުލުވެރިންނާ ހާސިދަ މީހުންނާ ދުލިޔައެވެ.“

އެގޮތުން އަށް ސަބަބަން ބަޔާނު:

❶ ފުރަތަމަ: (ހިތުގައި ރުޅިފުރިވާ ރުޅިވެރިކަން) ބޭރުކުރާ ރާޅައޮތް ހޭދަށްވެގެންނެވެ. އެއީ އެހެން މީހެއްދުކާ ރުޅި އަންނަކަހަލަ ކަމެއް އިންސާނާއަށް ދިމާވެފައި ހުރުމެވެ. ދެން އޭނާގެ އޮޅު ރުޅިވެރިކަން ހިފުމާ އުފުރިގަންނަ ކޯފާ ފަހަރަކު އަނެއްމީހާގެ ނުބައިކަން ޣީބަ ބުނެގެން އަރުވައިގަނޭ ބާރު ހަމައިރުކުރައެވެ.

ފަހަރެއްގައި އޭނާގެ އެތެރޭގައި އުރެދިގަނޭ ހިފަހައްޓައިގެންހުރެ ދެން ހަރުލާފުންނަ ހިތްނުބައި ބަސްތަކުރިކަމަކަށް އެބަދަލުވެގެން ގޮސްފައެވެ. އެހިސާބުން އުކަންވާނީ އަބަދުވެސް އަނެކާގެ ނުބައި ވާހަކަދައްކަން ފަދުވެރިކަމެއް ސަބަބެއްކަމުގައެވެ! ފަހަ ރުޅިވެރިކަމާއި ހިތްނުބައިކަމަކީ ޣީބަބުނުމަށް ގެންދާ އެންމެ ބޮޑެތި ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިންވާ ކަންތަކެވެ.

❷ ދެވަނައީ: އެކުގައި ތިބި މީހުންނާ އެއްބަސްވުމާ، އެކުވެރިންނާއެކު ދޫދީ ހިތްހުރެއްސަން އުޅެ، އަދި އެމީހުންގެ ވާހަކަ ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް އެހީވުމުގެ ގޮތުންނެވެ.

އެގޮތުން އެމީހުން މީހުންގެ އަބުރުތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކައިގެން އެމީހުން މަޖާކުރުން ސަލާމަތްކަން ހަލާކުވަނީ، މީގާ ދުލާއި އެމީހުންނަށް މީގާ އިސްލާމްދީނުގައިވަނީ ނުވަތަ އެމީހުންގެ ވާހަކަ ކަނޑުފާޅުގައި ބުނަމަ؛ އެމީހުން މީނާދުކަ ނަފްރަތުކުރުވޭ، ހިތްބަރުވާފަދަކަމެވެ. ދީން މީނާފަސް އެމީހުންނަށް އެކިވައެވެ. އަދި އެއީ ބަނގަލާއިގަޔާ އެކަށީގެ އެމީހުންނަކަށް މީނާ ދީނެއެވެ.

❸ ރިސްކަވަސަ: ވަކި މީހަކު ރިޔާއާ ބެހި، ރިޔާގެ ވާހަކަދައްކާ، ނުވަތަ މަޖުސް ހުސްނަ ބަސްދަށު މީހަކުގެ ގޮތުގައި ރިޔާ ނުބައިކޮށްދެއްގައި ވާހަކަދައްކާފަސްކަމަށް އިޝާރާތްކުރުމެވެ. ދީން އުމީހަކު އެކަށްކުރުމުގެ ކުރިން ރިޔާ ގޮސް އޭނާއަށް ފަޒީލާ ބެހިފާން އަލަފަސްގަނޑުއެވެ. އެއީ އެހިސާބުން ދީން އޭނާ ހުކުރު ދައްކާ ވާހަކަން އެއްފަސް ބުރަދުންއް އަސަރުއް ބާކީ ނާތިމަކަނެވެ.

ފަހަރެއްގައި ފުރަތަމަ ރިޔާ އޭނާގެ ވާހަކަދައްކަން ފާޅުގައި ތެދުވެރިކަމާއިކު އޭނާގެ ބާރުތަކާ ކިޔާދީގެން ފާޅުފާޅުއެވެ. އެއީ އޭގެ ފުރުން ވިސްދައިގެން ދުގެހުދުމަކުރެވެ. އޭރުން ފުރަތަމަ ތެދު ވާހަކަތަކުއް ދައްކިޔާ (ފުރުން ދައްކި) ދުގެ ވާހަކަފަސް ޖެހުމާޖެހެ ބަލައިގަންނަން ދިޔުމަކުރެވެ!

އެގޮތުން އޭނާ ބުނެއެވެ:

"އަހަރެންނަކީ ޚާއްޞަކޮށް ދުވަހަކާ އުޅޭ މިހާރު ނޫނެވެ! އަހަރެން ހަމައެކަނި އޭނާގެ ބާރުތަކާ ކިޔާދީމުންނަން ކިޔާދީ، އަދި އޭނާވެސް އަހަރެން ބުނިގޮތަށް ކަން އަންގައިދިނީއެވެ."

❹ ހަމަތުވަސަ: އޭނާއަށް ކެންމުފަސް ކަމެއް ނިސްބަތްކުރުވި، ދީން އުޅެން ބަޔަކުމީހަކު އަސްލު އުކަންކުރި މީހަކި މީހާ ބުނާ ނުވަތަ އުކަމުގައި ބައިވެރިވި މީހަކި މީހާ ބުނެގެން އޭނާގެ އަމިއްލަ ނަފްސަން އުޅުރުދުން މަގުކަރައިދިނުމަކުރެވެ. އޭނާ އިސްލާފުވެރިވިނަމަ ހަމައެކަނި އޭނާގެ ނަފްސު އެކަމުން ބަޔާކާން ސަލާމަތްކަންގެން (އެކަން މީހުންގެ ބޮޑުގައި ނާޒުވާ) ފުރުޞަތުދެވެ!

5 ފަސްވަނައީ: ކަންތެއްތަކަށް އުޅޭ، މުޖުތަމަޢުގެ ވާހަކަދައްކަން ބޭނުންވުމެވެ. އެއީ އެހެން މީހުން ދެރަކޮށްލާ ކުޅިކޮޅުފަޅިއެއްގެން އޭނާގެ ނަފްސު އުފާ ހަމަކޮށްލުމަށެވެ.

އެގޮތުން އޭނާ ބުނެއެވެ:

"މިވެނި މީހަކީ ޗާލީހެކެވެ. އަދި އޭނާގެ ފަހުމުވެން ވަރަށް ކުށްޓެވެ. އޭނާގެ ވާހަކަ ވަރަށް ބަލިކަށްޓެވެ."

އޭނާ މިވާހަކަ ދައްކަނީ އޭނާގެ އަމިއްލަ ނަފްސު އެހެން ލޯލީ މުޅިވި ޖަމާޢަތްތަކުން ބޭއްދުކޮށް ގެއްލިގެންނެވެ. އަދި އެމީހަކަށް ހިތާ ގަދަކަން ދަށްނަތިކަން ދައްކާލުމަށެވެ. ނަމަވެސް ހިތާ ބޭރުކޮށް ޖެހިފައިވާ އޭނާއަށް ޖެހޭ ގޮތަށްވާ ދާއިރާ ބޭރުކޮށް ކުރިއަށް ދާނެ ކުރިމަތިލާނާތީ، ދެން އެކަމަކަށް ނިކަމެތި އޭނާއަށް ބަދަލުކޮށްދެނީ އެއްޗެއް ބުނަނީއެވެ.

6 ހަވަނައީ: ޙަސަދަވެރިކަމެވެ. މިސްކީނުން އެހެންމީހުން މަދަޙަކުރާ ހިތް، ތަޢުރީފުކުރަން ބާކީކުރާ މީހަކު އޭނާ ޙަސަދަވެރިވާނެއެވެ. އަދި އެހެން ތަޢުރީފުކުރަން ބޭނުންވާ ހިތްތަކެއް އަޚުލާގީ ބައިގެ އޭނާއަށް ބަދަލު ކޮންމެ ކަމަކަށްވެ، ދެން އެނިޔަލަކީ އެހެނިހެން ހިތްވަރުދީން އެދެއެވެ. ދެން އެހެންމީހުން ފޮނި ހިތާ، ނުތައިކުރާ ވާހަކަދައްކައިގެން ބުނެ އޭނާ އަކަށްކުރާނަ މަގެއް ނުދެނީއެވެ. ޙަސަދަވެރިކަމަކީ މިއީއެވެ.

ރުޅިވެރިކަމާއި ހިތްނުބައިކަމާ މިކަން ތަފާތުވެއެވެ. އެހެނީ ރުޅިވެރިކަމަކީ އެހެނެއްދެކޭ ރުޅިއަށްނަ މިހާރުދެކޭ ޖޯޝާތަކުގެ އަމަލެއް ހިންގަން ގާބިލުކަމުގެ ތެރޭގައެވެ. އެކަމަކު ޙަސަދަވެރިކަން، އިޙްސާސްތެރިވާ ރަޙުމަތްތެރިކަމާ ދުރުގައި އަދި އެއްބަސްވާ ތިމާގެ މީހާދެކެގެން ރޭވިފައިވާއެވެ.

❼ ހަތްވަނައީ: ކުދިވަރުކުރެ، ސަލަކާތްޖެހާރާ، ޤުރިޖިތުވާ ހިސަވާސާކުރުމުގައި ވަޒީފާ ދުއްވާލުމުގެ ގޮތުންނެވެ. ދީން މިސްކޮތުން ހުއްވާލުމަށްޓަކައި އެހެން މީހުންގެ ވާހަކަދައްކާ ކޮޅުކޮނޑައެވެ. މި ކަން ކޮށްގެން އާދަދީ ހެދުމިހުންފުސް އަހަރުމެންނަށްވަނީ ފުރިހަމައެވެ! އެގޮތުން އާދާ ގުރުވެރިންނާއި، ވާރިސުންނާއި، ވިޔާފާރިވެރިންނާއި، ޙަޖަމީންނާ އެދުން މީހުންނަށް ޙައިބަތާ ޤާބޫލުކަމުގެން (މީހުން ހައްވައިގެން) އާދާ އާދުދަނީ ހެދުއެވެ.

❽ އަށްވަނައީ: މަކަރާތްތެރިކަން، ފުރައްސާރަކުރުން، ދަދުކުރުވާށާގެންނެވެ. އެކަން އުފެދިގެން އަންނަނީ ރިޝްވަތުރާއި، މަކަރާތްކުރުވާ މިހާ ކުޑައިމީސްކާރ ދަދުކުރުމުންނެވެ.

ދީން އިބަ ބަނދަހަރ ގުދުވެރިކަރާ، ހާއްސަ މީހުންނާ ގެދިގެންވާ ޔިން ސަބަބަހަރ ބަލާއިރު، އެއީ އާގެ އެންމެ ފުރިހަމަގޮތަށް އެންމެ ނާޖުކު ސަބަބުތަކެވެ. އެހެން ހައްކަމެއް ގޮތުގައި ދަރުކައިގެން ޝަރީޢާ ނުރުދިން ނުބައިކަންތަކެއް ކަމުގައިވާތީއެވެ!

① ފުރަތަމައީ: ޙަޖައިބުވުމެވެ. އެގޮތުން އާދާ ބުނެއެވެ: "ޔަމަންސާއަހް މިވެނި މިހެއްގެ ފުރުން ފުނުނު (ނުބައި) ކަންތަކުގެ ޙަޖައިބުކަމާއެވެ!" ފަހަރެއްގައި އާދާ ތުޑުވެރިވެގެންވެސް އެހެން ބުނާފައެވެ. އަދި ހަމަ ބަޤީތަކުންވެސް އެފުނުނު ދުންކަރާތާމުދު ޙަޖައިބުވުދާނެއެވެ.

ނަމަވެސް އާދާއަށް ބައްޔާ ގޮތެއް އެކަމާމެދު ޙަޖައިބުވެ އެކަމަކު އެމީހާގެ ނަފްސު ނުގެނައުމެވެ. ދީން ޝަރީޢާ އާދާގެ ޙަޖައިބުވުމުގައި އެމީހާގެ ނަފްސު ގެނައުން ފަސާދަކުރުވެދެވެ. ދީން އާދާ ވެގެނދަނީ އޭގެ ސަބަބުން އިބަ ބުނާ މީހެކަށްގައެވެ.

އެފަދައިން މިހާ މިހެން ބުނުމެވެ:

"މިވެނި އެވެނި މީހަކާމެދު އަހަރެން ހަމަ ޢަޖައިބުވެއްޖެއެވެ! އޭނާގެ ޖިރާނާ އެހާ
ހުތުރުއިރު އެޖެހިރާރުކަ އެހާ އެތާބިވަނީ ކިހިނަކުންހެއްތޯ!؟
އަދި މިވެނި އެވެނި މީހުންގެ ގޮތުގައި އޭނާ އިހްސާނާނީ ކިހިނަކުންހެއްތޯ؟ އެއީ އޭނާ
ޤިޔާމަތްދުވަހު ބާރުވެއެވެ."

② ދެވަނައީ: ޢަބްދުއްލާހު ރަސޫލުﷲ ގެ ޞަޙާބީންނެވެ. އެއީ: މިހަކަތް ޖުރުން ކަމަކާއިދު
ކަންބޮޑުވާކަމަށް ދައްކަވައި އޭނާ ބުނެއެވެ:
"މިވެނި މިހަކާ މިސްކީނެކެވެ! އޭނާއަށް ޖުރުން ކަންބޮޑުވާދު އަހަރެން ވަރަށް ދެރަވެ
ހިތާމަކުރަމެވެ."

ފަހަރެއްގައި އޭނާގެ އެކަންބޮޑުވުމުގައި ތެދުވެރިއަކަށްވެސް ވާނެއެވެ. އަދި
ކަންބޮޑުވުމުގެ ސަބަބުން އެމީހެއްގެ ނަން ނެގުމަކީ އެވަރަކަށް ދެއްކުން ހަނދާން
ނަގާލެއެވެ. ދެން އޭނާ ޣީބަ ބުނާ މީހެއްކަމުގައިވެދާއެވެ. އެގޮ ސަބަބުން އޭނާގެ
ހިތުދަރުމުވުމުގެ ތަވާބު، ޣީބައިގެ ސަބަބުން ބާޠިލުވެއެވެ!

③ ތިންވަނައީ: ﷲ އަށްޓަކައި ރުޅިއައުންކަމަށް ދައްކައިގެންނެވެ. އެގޮތުން މީހަކު ކުރި
ނުބައިކަމާ ހެދި އޭނާ ރުޅިއައިސްފާނެއެވެ. ދެން އޭނާގެ ރުޅިވެރިކަން ފާޅުކުރަން އެއާއިކު
އެމީހެއްގެ ނަންވެސް ހާމަކުރު، އެކަން ނޭނގޭ މީހުންނަށްވެސް އެނގޭގޭ ވަރަކަށް
އަންގައިދެއެވެ!

ދުރުސް ޣީބަ ބުނުން މަނާކުރާ ފަދަވާ ބަޔާންކުރުން:

ދަންނާށެވެ!
ހުރިހާ ނުބައި އަޚްލާޤީ ކަންކަން ފުރަތަމަ ކުރެވެނީ ބިލާއި ޢަމަލުގެ ބޭނުންނެވެ. ކަންތަ
ބައްޔެއް ބޭސްކުރުމުގައި އެބައްޔެއްގެ ސަބަބާ އިދިކޮޅަށް ފަރުވާ ދެނެގަނެވެންޖެހެއެވެ.
އެހެންކަމުން އެބައްޔެއްގެ ސަބަބު އަހަރެމެން ހޯދާ ދެނެގަންނަން ޖެހެއެވެ.

ޣީބަބުނުމުން ދޫ ދުރުކުރުމުގެ ފަރުވާތަކީ ދެގޮތަކަށްވެއެވެ. ފުރަތަމަކީ ޖުމްލަކޮށެވެ. ދެވަނައީ ތަފްސީލުކޮށެވެ.

- އެގޮތުން ޖުމްލަކޮށްވާ ފަރުވާއަށް ބަލާއިރު:

ޣީބަ ބުނުމަކީ الله ތަޢާލާގެ ނުރުއްސެވުމާއި ކޯފާއަށް ހުށަހަޅާކަމެއްކަން ދަނެ، އަދި ޣީބަ ބުނުމުން ޤިޔާމަތް ދުވަހުން ޙަސަނާތްތަކުގެ ބަދަލުގައި އޭނާގެ ހެޔޮ ޢަމަލުތައް، އަދި އޭނާގެ ހެޔޮ ޢަމަލުތައް ނެގިގެން ދިއުމުގެ ފުރުޞަތު އޭނާގެ ދޫ ދަށުކުރާ ކަމުގައިވާތީ!

އެކަމުން އިޙްސާސް ކުރެވިއްޖެނަމަ؛ ޣީބަބުނުމުން އޭނާގެ ދޫ ދުރުކުރާނެއެވެ.

އަދި ޣީބަ ބުނާ ހިތްވެއްޖެނަމަ އޭނާގެ އަމިއްލަ ނަފްސުގައި ހުރި ޢައިބުތަކާއި އުނި ސިފަތައް ހިތަށްއަރުވަން ގެނެސް ފިކުރުކޮށް ދެން އެކަންކަން އިސްލާހުކުރުމުގައި މަޝްޣޫލުވުން، ނުވަތަ އަމިއްލައަށް ޢައިބުތަކާ ބޮޑުކަމަށް ދެކި އޭނާ މިހާރު ޢައިބުތަކާމެދު ފާޅުކޮށްދިނުމަށް އޭނާގެ އެކަމުގައި ފާޅުކުރިއަށްދާނެއެވެ...

ދެންފަހު އޭނާގެ އަމިއްލަ ނަފްސުން ޢައިބުތަކެއް ނުފެނިއްޖެނަމަ، ޝުކުރުކުރާގެން އޭނާ ތަސްބީހުވާނީއެވެ. އަދި އޭނާގެ ހުކުރު ޢަމަލުތަކުގައިވާ ޣީބަ ބުނުމުގެ ޢައިބުން އޭނާގެ ނަފްސު ހަލާކުކުރުވާނެއެވެ! އަދި އެހެނިހެން އޭނާގެ އަމިއްލަ ނަފްސު ޢައިބުތަކާއި އުނި ސިފަތަކުން ސަލާމަތްވެގެންވާކަމަށް ހީކުރުމަކީ ވެސް ހެޔޮ އޭނާގެ ބޮޑުވެގެންވާ ޢައިބެވެ!

ހަމައެކަނި އެހެން މީހަކު ތިމާގެ ނަފްސާމެދު ވާހަކަ ދައްކާ ޣީބަބުނުމާ ތިމާގެ ގައިގައި ނުބާ ވާކަމާ ނުރުހެން، ހަމަ ތިމާ އަނެއްމީހާގެ ވާހަކަ ދެއްކުމާވެސް ނުރުހެން ދަންނަވާގެންވެސް ފަހިކަމުނޫނެވެ. ތިމާގެ ވާހަކަ އެހެން މީހުން ދައްކާ ޣީބަ ބުނުމާ ތިމާ ނުރުހޭނަމަ، ދަންނަވާ ތިމާގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް ނުރުހޭ ކަމަކާ އަނެއް މީހާއަށްވެސް ނުރުހެންވާނެއެވެ.

މިއީ ޖުމްލަގޮތެއްގައި ފަރުވާކުރެވޭ ގޮތްގޮތެވެ.

- ދެން ތަފްސީލުކޮށް ފަރުވާކުރުމަށް ބަލާއިރު:

އެއީ ޚާއްޞަ ބޭނުމަށް ގެންދިޔަ ސިހުރު ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯ ބަލައިގެންނެވެ. އެބަލާގެ ފަރުވާއަކީ އެކަމަށް ގެންދިޔަ ސަބަބު ކަނޑުވާލުމެވެ. އޭގެ ސަބަބުތައް އިސްވެގޮސްފިއެވެ...

އެގޮތުން (މިސާލަކަށް) ތިރިއަދިސްވެގެން އެކަންކުރާނަމަ، ޖުމްލަގޮތެއްގައި އޭގެ ފަރުވާއަކީ އޭނާ އަމިއްލައަށް މިހެން ބުނުމެވެ: "މިހާރުދެކޭ އަންނަ ތިޔަގަނޑު އަހަރެން ބަލައިފިނަމަ؛ ފަހަރެއްގައި އަހަރެން އޭނާގެ ވާހަކަދައްކާ ޚާއްޞަ ބުނުމުން الله ތަޢާލާގެ ކީރިތިވަސް އަހަރެންގެ ޖިސްމަށް ބަންދުވެގެން ހިނގައިދާނެއެވެ. އެއީ އެކަލާނގެ އަހަރެންނަށް ނަފީކުރައްވާފައިވާ ކަމެއްކަމުގެންނެވެ."....

ދެން އެކަމުގައި އިޙްސާސްވެގެން ތިބާ މިހުންނާ އެއްބަސްވާނުވެގެން ޚާއްޞަ ބުނުން ދަންނަވައި، އޭގެ ފަރުވާއަކީ:
الله ތަޢާލާގެ ނަންބަރުސްކޮށްފައިވާ ވަސްފުތަކުގެ ތިރީން ހަދަން އެއް މިހާރުކަ އޭނާގެނުގެ ކީރިތިވެގެންވާކަން ދަންނަވަމުގެވެ. އޭނާއަށް އެކަން ނަފީކުރައްވާ ފަރާތުގެ އަމުރުފުޅުގެ ފަރުދު ކުރެވޭތޯއިގެން އޭނާއާއަކު އިސްތިޢުމާލުކުރެވޭތީ ކިހިނެއްތޯ، ކިއްޔަ ތަނުގެ ބޭނުން ވިސްނާ ބުނުމެވެ! ޔައުމަލް، އޭނާގެ އަކުވެރިން الله އަށް އުޅުދުނިޔާ އޭނާއާއެކުގައިވެސް އެމީހުންނަށް ތިރިވެސް އަންނަނިޒާމެވެ...

އަޅަދިވެހިކަމާ އަސްލައެއް އެއްބާރުލުމާއެކު ޖާހިލުންގެ ޒާތި މަޤާމު ޚިޔާލުކުރަން އުޅޭ މީހާ ގޯސްގޮތެވެ! އެއީ އޭނާގެ ވެރި ރަށްބުގެ ޝަރުޢީގޮތުގައި އޭނާގެ ޒާތި ދަރަޖަ ވައްޓާލަން އަމިއްލައަށް މިޒާނުކަން ނަފްސާނިޔަތެއްގެ ފުރުޞަތެވެ!..

ހިތުން ޣީބަބުނުން ހަރާމްވެފައިވާކަން ބަޔާންކުރުން:

ދަންނާށެވެ! ހިތުން ޣީބަ ބުނުމަކީ މުސްލިމުންނާމެދު ނުބައިގޮތް ހިތުމެވެ. ހީއަކީ ނަފްސު އެއަށް ދެނިބި، ހިތް ބަޔަކަށްސާވާ ކަމެކެވެ...

މުސްލިމްމީހާއާމެދު ނުބައިގޮތް ހީކުރުމެއް ޖާއިޒެއް ނުވެއެވެ. އޭނާގެ ކިބައިން އެހެން މާނައެއް ނަގައިދެވޭ ތަޢުވީލުނުކުރެވޭ ގޮތުގެ ކަމެއް ފާޅުވެއްޖެއްޔާ ފިޔަވައެވެ! ދަލީލުކުރު ގޮތަކަށްވާނަމަ އެއްވެސް ހެއްކެއް، (ނުބައިގޮތުން ނަގައިދެވޭން) ތެދުކުރުން ހެއްދެވޭން ނުވެއެވެ. ހިތް، މި ހީގެ މައްސަލަ ފެށިގެ ހަމަޖެހިގެންވާކަމުގެ ހެއްކަކީ ކުރިން ހުރި ގޮތުން ހިތް ބަދަލުވެ، އޭނާއަށް ނަފްރަތުތެރިވެ، ހިތްބަރުކަކުރުމަށް ބަދަލުވުމެވެ.

ދެންފަހެ ބަދުރުވެރި މީހަކު ތިބާއަށް މީހަކުގެ ކިބައިން ހަބަރެއް ދިނުމަ؛ ދެން ތިބާ އޭނާގެ ހަބަރު ތެދުކުރަން ނޭ ފާސިޤެއްގެ ނަމަ ތިބާއަށް އެދުރު ފާސިޤުކަމެއް ދެކެއް ފެށިދާނެ. އެކަން ތެދުކޮށްދިނަމަ އޭރުން ތިބާ އެހަބަރު ގެނައި މީހާގެ އަދުރުވެރިކަމުން ތިބާ އަނގައިގައިވީއެވެ! އެއީ އޭނާ ތެދުކުރެވިދާނެ ހާލުކަމެވެ.

އޭރުން އެކަމަށްވުރެ އެހެން ނުބައި ހިލޭޖަހަނީ. އެހިރާ ތެދު ހިޔާރުގެ ޙަސަދުވެރިކަމުގެ (ބާރުފުޅުން އަދުރުވެރި ދުލު) އެހެން މީހާގެ ނުބައިކަން ހިތުމަކީ އެކަށީގެންވާކަމެއް ނޫނެވެ! ކިޔާލީ، އެކަމުގައި ތިބާ ޖެހޭނީ އޭރުހިނގުމެވެ ދެކޮޅަށް އަރާވާތީ ހުރިކަމުގާ ބަލާށެވެ.

މުސްލިމަކާމެދު ނުބައިގޮތް ހިތުމާ ކީމް މީހާގެ ބާވަތުން އަހިސްލިކަމަ ބަޔާގޮތަކަށް ހަމަހަމަ ކަމެއް ނޫނެވެ. އޭނާގެ ޙައްޤުގައި ހީކުރުން ނުބައިކަމެވެ. އޭރުން ހަމަހަމަ ބުނަކެވެ.

ނުބައި ވަސްވާހެއް މިހާލުގު ތިބާއަށް ލައިނުދެއްވެ. އެއީ އަނެއްކާ ތިބާ އޭނާއަށް ޝުކުރުއަދާކުރަމުން، ރިޔާއާއިބިލުކުރުމުގައި އިތުރުކަން ދެމިހުރުމަށްވާކަމަށް ބިރުންނެވެ!

ދެންފަހެ މުސްލިމުންގެ ކިބައިން ނުބައިކަމެއްވިކަން ތިބާއަށް ހަޤީޤަތްވެސް ކަނޑަވަރުވެއްޖެނަމަ؛ ސިއްރިއްޔާތުގައި ތިބާ އޭނާއަށް ނަސޭހަތްތެރިވެދޭށެވެ! އަދި އުޅޭ ނުކުންނާށެވެ!

އަދި ތިބާ އޭނާއަށް ވަޢުޒު ނަސޭހަތްދެއްވުމަށްދެވޭތޯ، އޭނާގެ އުނިކަން ތިބާއަށް އެނގެނިވިފަ ދެއްކެން ހުރެގެން ނަސޭހަތް ނުދޭނެވެ! އެއީ ޤަދަރުކުރަން މަތިކުރާ ތަޤުވާކަން އޭނާ ތިބާއަށް ބޭއިރަދީ، ދެން އޭނާއާ ދިމާވަން ކުޅަދާނަވާފަދަ ޤަވާކަން ތިބާ ބަލާގަތަންވިޔަ ނުދިނުމަށެވެ. އޭރުން ވައުދު ނަސޭހަތުގެ ފާނަން އެފުދިގެންދިއުމެވެ! ނަމަވެސް ތިބާގެ ފަސްދުއްކަމުގައި ވާހަކަ އޭނާ ފައިބެން އެރުދުވާއި ފާފައިން ސަލާމަތްކޮށްދިނުމެވެ. އެއީ އެކަވާ ތިބާ ދުރަވެ ހިތްމަވެގެންހުރެއެވެ. އެއީ ތިބާގެ އަމިއްލަ ނަފްސަކަށް އުނިކަމެއް ވަންނުން ތިބާ ދުރަވާ ބިރުއިންނެވެ.

އަދި ތިބާ ނަސޭހަތްދޭނަމަ އަދި އޭނާ ފުރުޞަތު ނުދޭނަމަ، ތިބާ ނަސޭހަތްދިނުންވެސް އެކަން ދުރުކުރުމަށް ކަމާބެހޭ ފަރާތްތަކަށް ޙަވާލުކޮށްދޭށެވެ!

ދެންފަހެ މިގޮތަށް ތިބާ އެކަންކަމުގަނަމަ ތިބާވާނީ ވަޢުޒު ނަސޭހަތްދިނުމުގެ އަޚްލާޤް، އޭނާއަށް ޚާއްޞަ މުޖިއްޕާތީ ކަމުގެ ތަޢުރީފުތަކުގެ އަޚްލާޤް، އޭނާގެ ދީނަށް އިޙްތިރާމްކުރުމުގެ އަޚްލާޤު ޚަމައެކަށީގެންނެވެ.

ނުބައިކަން ހިތުގެ ވާހަކަ ދާއިރާ ތަޤްދީރުގައި ޙާސްމުކުރުން ލިބޭނެއެވެ. އެހެން ހުސްއެކަނި ހިއަކަށް ހިއް ނުކުރާށެވެ! އެހެން ބަސްނުވާނީ އެކަން ތަޙުޤީޤުކޮށްނުވެ. ދެން ޙާސްމުކުރުމުގައި އެގޭނެއެވެ. އެއީ ނަހީވެގެންވާ ކަމެކެވެ! އެހެން އެއީ

މުސްލިމުންގެ ފޫރުވާފައިވާ ފަރުދުގެ ޙުރުމަތްތަކަށް ގެއްލުން ކަމެކެވެ. އެފަރުދާ ކަށްފުންވިނަމަ ދީނުގެ ހިތްވަރު އާރާއަށް ސަލާމަތްކަމެކެވެ.

ޣީބަތުން ހުއްދަވާ ޙުދޫދުތައް ބަޔާންކުރުން:

ދަންނާށެވެ!

އަނެކާގެ ނުބައި ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކާލުމުގައި ދަލިގެންވާ ހުއްދަތަކީ ޝަރުޢުގައި ސައްޙަ މަޤުބޫލު ސަބަބަކަށްޓަކާ، އަދި އެގޮތަށް ގެނުވީ އެސަބަބަކަށް ވާސިލުވުމަށް ކަމެކެވެ. އެގޮތުން އޭގެ ސަބަބުން ޣީބަ ބުނުމުގައި ޙާލަތްތަކެއް ހުރިއެވެ. އެއީ ހަ ކަމެއްގައެވެ:

❶ ފުރަތަމައި: އަނިޔާލިބުނުކަން ހާމަކުރުމުގައެވެ. އެގޮތުން ޤާޟީއަށް އަނިޔާވެރިޔާ، ޒާލިމުކަމުން، ރިޝްވަތު ނަގައިގަތުން ވަގަށްނެގުން، މިހާ ވާހަކައާއި އަނިޔާވެރިޔާގެ ޣީބަ ބުނުން ހުއްދަކަމުގައެވެ.

ނަމަވެސް ފާސިޤުގެ ދުރުން އަނިޔާ ލިބިގެންވާނަމަ؛ ފަހެ އޭނާ ސުލްޠާނުގެ ގާތުގައި އެއަނިޔާގެ ވާހަކަ ބަޔާންކުރުން، އަނިޔާދިންކަމަށް ނިސްބަތްކުރުމުގެ ޙައްޤުވެއެވެ. އެހެނީ އޭނާގެ ޙައްޤު އެދުމުން ދަޢުވާކޮށް ލިބުން ނިމިފައެވެ.

ނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ:

"ޙައްޤުގެ ވެރިޔާއަށް ވާހަކަދެއްކުމުގެ ޙައްޤުވެއެވެ."

އަދިވެސް ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ:

"މުއްސަނދިމީހާ (ދަރަނި އަދާނުކޮށް) ލަސްކުރުމަކީ އަނިޔާއެކެވެ."

އަދިވެސް ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ:

"(ދަރަނި ދައްކާވަރަށް މުދަލާއި ފައިސާ) ލިބިގެންވާމީހާ ލަސްކުރުމަކީ އޭނާގެ އަބުރާ ބުރާއި، އުޤޫބާތްދިނުން ހުއްދަކުރާ ކަމެކެވެ."

❷ ދެވަނައީ: މުންކަރާތް މަނާކުރުން، އުޅުދުންތެރިޔާ ހެޔޮ ރަނގަޅު މަންހަޖަށް ރައްދުކުރުމަށް (އެހެން މީހުންގެ) އެހީތެރިކަން ހޯދުމަށެވެ.
އޭނާގެ މަޤްޞަދަކީ މިއީކަމަށް ނުވާނަމަ އެކަން ޙަރާމްވެގެންވެއެވެ.

❸ ތިންވަނައީ: ފަތުވާ ހޯދުމުގެ ގޮތުންނެވެ.
މިސާލަކަށް މުފްތީ ކައިރިގައި: ތިމަންނާގެ ބައްޕަ ނުވަތަ އަޚާ ތިމަންނާއަށް އަނިޔާކޮށްފިއޭ، ތިމަންނާ ސަލާމަތްވާން ގޮތް މަގަކީ ކޮބައިތޯ ބުނެ ސުވާލުކުރުމެވެ.

އެންމެ ސަލާމަތްތެރިގޮތަކީ: ވަށްބަހުން ބުނުމެވެ. އެއީ މިހެން ބުނުމެވެ:
"އެމީހެއްގެ ބައްޕަ ނުވަތަ އަޚާ އެމީހަކަށް އަނިޔާކޮށްފިއްޔާ މިހާލަތުގައި ތިބާ ބުނަނީ ކިހިނެއްތޯ؟"
އެއީ މިޢުޛުރަށްޓަކައި މުޢައްޔަނުކޮށް ވަކިން އެމީހަކުގެ ވާހަކަދެއްކުން ހުއްދަވެގެންވިއަސްކަމެވެ.

އެއީ ހިންދު ވިދާޅުވިގޮތަށެވެ:
"އަބޫ ސުފްޔާނަކީ ދަހި މީހެކެވެ."
ދެން ނަބިއްޔާ ﷺ އެކަމަނަށް އެކަމަނާއަށް އިންކާރު ނުކުރައްވައެވެ. އެހެނީ އެކަމަނާގެ ޤަޞްދަކީ ފަތުވާ ހޯދުމެވެ.

❹ ހަތަރުވަނައީ: ނުބައިކަމުން މުސްލިމުން ސަމާލުކުރުވުމާއި އިންޒާރު ދިނުމުގެ ގޮތުންނެވެ.
މިސާލަކަށް ދީނުގެ އިލްމާއި ފިޤުހު އުނގެނޭ މީހަކު، ބިދުޢަވެރިއެއްގެ ގާތަށް ނުވަތަ ފާސިޤެއްގެ ގާތަށް ދަސްކުރުމަށް ތިބާއަށް ފެނި، އަދި އެންމެބޮޑުކަމުން ޢާންމުން ޖެހުނުކަމަށް ތިބާއަށް ބިރުހީފައިވާނަމަ؛

ފަހު އެބާރުތަކުގައި އުމީދާގެ ބާރުތަކު ކަށަވަރުކޮށް ހިއްދިނުން ތިބޭއަށް ހުއްދަވޭގޮތްވުމެވެ!

ހަމައެގޮތަށް ތިބާގެ މުސްތަޤްބަލުގެ ދަރުމައިވާ އަގުކު ވައްކަސްކުރާކަމަށް ނުވަތަ ވާސިލުކަމަށް ތިބާއަށް އުނދަގޫނަމަ، އެއަގުމާ ގެންނަން އަންނަ މިހާރަށް އެކަން ބާރުކުރުމަށްނުވެފަށެވެ. އެހެން އަޅުމީގެ ކާމިޔާބު ރިޔާއަތްކުރުމަށް ގިނަ ބާރުއަޅައެވެ ރިޔާއަތްކުރުން މާއްދާވެގެންވެއެވެ...

ހަމައެފަދައިން ކަމުތަކުރަންތަކެއްގެން އަދި އަމާނާތްތައް ހަވާލުކުރަންތަކެއްގެން މަޝްވަރާކުރަން މިހާރަށްވެސް، އުމަޝްވަރާ ހެދި މިހާރަށް ނަސޭހަތްތެރިވުމުގެ ގޮތުން އެންގެކަމުގެ ބާރުކުރުނިދިނުން ހުއްދަވޭގޮތްވުމެވެ. އެއްބާރުލުމާ ބަދަލުގައި ބިރުވެރިކަމުގެ ގޮތުގައި ނޫނެވެ! އެއީ ސަލާމަތީ އެކަށޭނެ ކާމިޔާބުވާނެ ގޮތެއް އެނގޭ ނުހުރެ ބޭނުންކުރާ އެންގެވުން ނުހަމައެވެ.

އެކަމަކު ހަމައެކަނި "އުމީދު ތިބާއަށް އެކަށޭނެވެ" ބުނެގެން އެނގޭ ކާމިޔާބުކަން އުޅުން ދަސްކޮށްދޭނަމަ ވާޖިބުވަނީ އެވަރަށް ބުނުމެވެ.

❺ ފަސްވަނައީ: އިންސާނާގެ ގައިގައި ހުރި ވަކި ޒާތީބަލުން މަސްއޫލުވެގެންވާ ވެރިބަލުން އެނގިގެންވުމެވެ.
މިސާލަކަށް ކޮއްމިޔާ، ތަޢުލީމީރާވަތަ ފެރިބަލުންނެވެ. އުމީދެއް އެއިން އެނގި މަސްއޫލުވެގެންވާ ކަމަކުން އުމީދުގެ ނަންގަނަ މިހަކަށް އެކަމުގައި ފުރުޞަތު ނެތެވެ...

❻ ހަވަނައީ: ހަމައެކަށް ފުރުޞަތު ފާސްވީ ނުބައި ކަންކަން ކުރާ މީހުންކަމުގައިވުމެވެ.
އެއީ ދަންނަންޖެހޭގޮތުން އުޅޭ މީހާއި، ފުރުޞަތު ބަލިގަނޑާ ބޭއި، މަސައްކަތްތަކާއި މިސާލަކަށް އެދިކޮށްރަނގަޅު މީހާވެސް މީހުންނެވެ. އެހާއި އެކަން ހަމަކަށް ދަރުމާ، ދަރި އެހާގެ ވަރަކަށްއުސްރަށް ޖަހާފައިވާ، ނުހައްޖާ މީހަކުވެސްވެއެވެ...

އަލްޙަމްދު ލިއްލާހެވެ:

"ބިދުޢަވެރިޔާއާމެދު ގީބައެއް ނުވެއެވެ. އަދި ފާސިޤުވެރިޔާ ގީބާއާމެދު ހުކުމަކެއް ނުވެއެވެ."

އަދިވެސް ދެންނެވުނެވެ:
"ފާޖިރުކަން އިޢުލާނު ކޮށްފައިވާ ފާޖިރުމީހާގެ ވާހަކަ އަހަރެން ދެއްކުމަކީ ގީބަތެއްތޯއެވެ؟"
ވިދާޅުވިއެވެ:
"ނޫނެކެވެ! އެއްވެސް ކަރާމާތެއް އޭނާއަކަށް ނެތެވެ."

ގީބަތުގެ ކައްފާރާ ބަޔާންކުރުން:

ދަންނާށެވެ! ގީބަ ބުނާ މީހާ ދެޙައްޤަކާ އަރައިގަނެއްޖެއެވެ:

(1) ފުރަތަމައީ: الله ތަޢާލާގެ ޙައްޤުގެ މައްޗަށް އަރައިގަތުމެވެ. އޭގެ ކައްފާރާގެ ނަޞޫޙަށްވި ތައުބާއެއް ކުރުމުންނެވެ. އޭގެ ކައްފާރާއަކީ ތައުބާވުމާ ހިތާމަކުރުމެވެ.

(2) ދެވަނައީ: މަޚްލޫޤުންގެ ޙައްޤަށް އަރައިގަތުމެވެ. ދެންފަހެ އެގީބަ އެބުނުފުން މީހާއަށް (އެވަރަކަށްއެހީކަން) ޢާފީވެދިނުމަށް، އެއްގަމުގަ އޭނާއާއި ގާތަށް ގޮސް އޭނާގެ ހިތްހަމަޖެހުމާ ރުހުން، އޭނާގެ ގާތުގައި ނިކަމެތިވެ، އަދިކުރުމުން ކަމަކީ ހިތާމަ ފާޅުކުރުމެވެ...

އަބޫ ހުރައިރާ ރިވާކުރެއްވިއެވެ. ނަބިއްޔާ ﷺ ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ:

"އެމީހެއްގެ އަޚާއަށް މުދަލުގައި ނުވަތަ އަބުރުގައި އަނިޔާއެއްކޮށްފައިވާ މީހާ، ފަހެ އޭނާގެ ގާތުން މިއަދުން ހަލާލުކުރުވާށެވެ! އޭރު އަތުގައި ދީނާރެއް އަދި

ދިރުހަމެއްނުވާ (ޤިޔާމަތްދުވަސް ހަދީސް) އޭނާގެ ކިބައިން އަބަދު ހިއްޖަވުމުގެ ކުރިންނެވެ!

ދީން އޭނާގެ ހެޔޮކަމެއްކޮށްފައިވާނަމަ އެހެޔޮކަމެއްކަމުން ނެގި، މީހާއަށް އެ ދެވެއެވެ.
އެހެންނޫނީ (ހެޔޮކަމެއް ނެތްނަމަ) މީހާގެ ނުބައިކަންތައް ނެގި އޭނާގެ ބޮލުގައި އެޅޭއެވެ."

ދުނިޔަށް އުޚުއްވައިގެ ވާހަކަ އުމުރަކަށް ނުޖެހޭނަމަ، އޭނާގެ ހިތްބަހާލު ހަރަން ދިއުމުގެ ބަދަލުގައި އޭނާއަށް ފާފަފުއްސެވުމަށް އެދި ދުޢާކުރަނީއެވެ.
އައި އުމުރާއަށް އެކަން ނުވެސް އެނގި ވަކިކޮށް ދީން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދީން އޭނާގެ ހިތް އުމުރާއަށް ނުބައިވެގެން ދިރިއުޅުމުކުރުމަށް! ...

ރުޖާހިދު ވިދާޅުވިއެވެ:
"ތިބާގެ ހަޔާތުގެ މަސްއޫލުވުމުގެ ކަރުދާސްތަކައި ޝިބާ އޭނާއަށް ތަޣްލީދާ، އޭނާއަށް ހަޖެހިޔާ ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑުމެން އުމުރަށް މަރުވެފައިވާހަމަވެސް އެހެންނެވެ." "

މިޝްރާޖުލް ގާސިރީން